

TEMATRÄFF 2 FAKTABLAD

Lär dig upptäcka våld mot barn

För många barn är förskolan enda stället där de träffar andra vuxna än sina närstående. I förskolan möter barnen trygga vuxna som lyssnar, förstår och agerar. Du som pedagog har därför en unik möjlighet att upptäcka om ett barn far illa. Det är också ofta till förskolan som både barn och deras omsorgspersoner först vänder sig för att be om hjälp.

Hur reagerar barn på att bli utsatta för våld?

Barn som blir utsatta för våld reagerar olika, bland annat beroende på ålder, mognad, kognitiv och språklig utvecklingsnivå. Hur barnet reagerar beror också på var barnet befinner sig och vem barnet möter. Förskolan kan vara en plats där barnet känner sig tryggt och vågar berätta eller uttrycka oro, men det kan också vara en plats där det är viktigt att inte avslöja om något har hänt eller hur barnet har det hemma.

Lär dig att tolka och förstå barns signaler

Som pedagog måste du lära dig att tolka och förstå barns signaler och symtom. Ibland kan du behöva lägga ihop flera pusselbitar av subtila tecken hos ett barn för att upptäcka våldsutsatthet. Det är ett arbete som du kan behöva göra tillsammans med dina kollegor.

Vissa barn kan uttrycka på ett direkt sätt att de far illa, till exempel genom att berätta om sin utsatthet eller genom att visa rädsla, men det gäller långt ifrån alla. Hos en del barn kanske det bara märks genom att barnet inte vill leka eller har svårt för att leka med andra barn. Några barn visar att de far illa genom kroppsliga symtom som huvudvärk eller ont i magen. Ibland är det du som pedagog som upptäcker fysiskt våld genom synliga tecken som blåmärken eller blod i blöjan.

Du behöver även träna på att se om det finns brister i barnets tillsyn och omsorg som är tecken på försummelse. Om du märker att en omsorgsperson behandlar sitt barn på ett sätt som du inte tycker är lämpligt, kan det vara ett tecken på att något inte stämmer i familjen. Psykiskt våld kan också handla om att omsorgspersoner använder nedsättande och kränkande ord när de pratar om sina barn.

Om ett barns mående eller beteende plötsligt förändras måste du som pedagog uppmärksamma det. Det kan vara ett tecken på att något särskilt har hänt i barnets liv. Barn som lever i en familj där det har funnits våld en längre tid förstår ibland inte att det är något ovanligt eller onormalt. För dessa barn blir våldet en del av vardagen, oavsett om det handlar om att de bevittnar våld mot någon annan i familjen eller själva är direkt utsatta.

Upptäck våld i familjen

Det kan också vara så att du upptäcker att det finns våld inom familjen genom omsorgspersonerna. Du kan möta en omsorgsperson som är utsatt för våld och se blåmärken eller kroppsliga skador eller tecken på rädsla. Omsorgspersonen kanske berättar för dig om sin utsatthet i förtroende.

Var uppmärksam på riskfaktorer

Det finns vissa omständigheter som kan öka risken för att ett barn ska utsättas för våld, de kallas för riskfaktorer. Att känna till dem kan hjälpa dig att upptäcka att ett barn är utsatt på något sätt.

Det finns riskfaktorer som främst handlar om barnet och dess situation. Det gäller till exempel barn som

- har en funktionsnedsättning
- har beteendesvårigheter eller känslomässiga svårigheter som leder till en ökad risk att utsättas för våld och att utsätta andra för våld
- är placerade utanför det egna hemmet, exempelvis i familjehem
- funderar över sin sexualitet eller könsidentitet.

Riskfaktorer kan också vara kopplade till barnets familj och sociala relationer. Då kan det handla om att omsorgspersonerna inte har en trygghet och känslighet för att se och möta barnets behov. Det kan också bero på att omsorgspersonerna har egna svårigheter eller problem som även drabbar barnet.

Riskfaktorer som kan leda till våld finns bland annat i familjer

- där en eller flera personer är beroende av alkohol, droger, spel om pengar eller lider av psykisk ohälsa.
- som bor trångt eller har osäkra boendeförhållanden
- där det pågår boende- och vårdnadstvister
- som lever under svåra ekonomiska omständigheter
- som lever efter hedersnormer med förtryck och kontroll
- där en eller båda omsorgspersonerna har en intellektuell funktionsnedsättning.

Det är viktigt att understryka att våld förekommer i alla delar av samhället och därmed också i familjer utan riskfaktorer. Lika viktigt är det att påpeka att svåra levnadsförhållanden inte behöver innebära att barn far illa.

Dokumentera, prata med kollegor och följ upp misstankar

När du som pedagog misstänker att ett barn far illa är det viktigt att du följer upp det.

Om du ser, hör eller känner av något kring barnet som du reagerar på ska du dela det med din arbetsgrupp, exempelvis genom samtal och dokumentation. Det kan variera mellan olika förskolor hur dessa misstankar ska dokumenteras och följas upp, men det är viktigt att det finns tydliga rutiner som alla känner till och använder.

Läs mer om tecken, symptom och signaler för att upptäcka att barn far illa i kursmaterialet för tema 2.